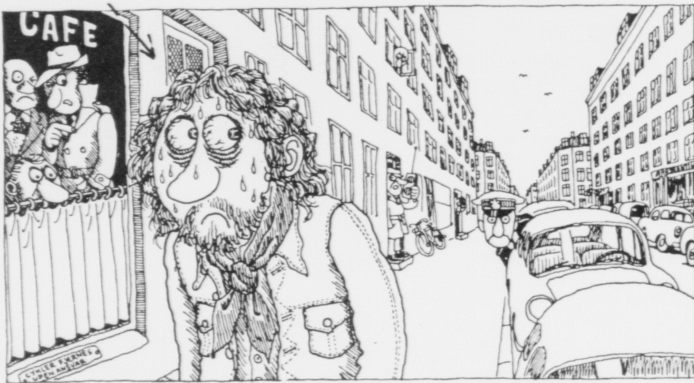

Hevur tú ein spurning ella onkran trupulleika, sum tú kundi ynskt tær at fingið viðgjordan í hesum teiginum,

Spyr Sosialin

Skriva til: Sosialurin, postsmoga 76, 3800 Argir. Merk brævbjálvan »Spyr Sosialin«.

Psykiatri og tøgn-skylda - enn einaferð

Sálarfrøðingurinn:

Fyri gott hálvum ári síðani var onkur, sum setti spurnartekin við tøgnskylduni hjá psykiatriskum institutiónum í hesum brævkassa. Av tí at eg síðan tá eri komin út fyri nøkrum, sum kann hava áhuga í hesum sambandi, skal eg gera vart við meg her.

Fyri fimm árum síðani kom eg í eina svára sálarliga kreppu, sum fordi tíl at eg sjálvboðin lat meg leggja inn á psykiatriska deild her í Danmark. Eg hevði tað langt frá gott, men eftir eini góðari viku hevði eg ment meg so mikið, at eg kundi fara heim, og síðan tá havi eg onki havt at gera við nakran psykiatrisk stovn.

Fyri trimum árum síðani tók eg embætisprógv í økonomi við lærðan háskúla. Eg fekk ikki arbeiði beinan vegin innan fakið, men havi livað av arbeiðsloysispeningi, har-umframt havi eg fyri styttri tíðarskeið havt arbeiði. Í summar søkti eg starv innan tað almenn, (í Danmark) og skuldi til samrøðu við ein yvirmann. Eg hvakk stórliga við, tá hann lat meg vita, at eg tíværri ikki kundi fáa starvið, millum annað tí hetta var eitt «ábyrgdarstarv» og eg hevði jú einaferð verið «psykiatriskur patientur».

Í minum væl skilliga illsinni fór eg beint í telefonina og ringdi til yvirlæknan á teirri deildini, har er fyri fimm árum síðani hevði ligið. Men tá var hann ikki meir, og tá eg spurdi, um tað var vanligt, at upplýsingar um tey, sum søktu sær hjálp har, vórðu tveittar út í eystur og vestur, varð mær gjørt greitt, at har var ein «ávis registrering av trygdarorðum», men annars vistu tey ikki um, at upplýsingar foru víðari. Undarligt?

Sjálvt tey sterkastu menniskjuni kunnu koma í sálarligar kreppur. Eg hevði altíð hildið, at psykiatriin var eitt slag av tænaustu yvirfyri borgarunum, og ikki nakað, sum skal forfylgja teimum restina av livinum og forpesta teimum møguleikarnar at liva eitt normalt liv og hava eitt arbeiði sum samsvarar eini útbýgving.

Kunnu læknin ella sálarfrøðingurin geva mær eitt greitt svar, sum slíkir «lækar» einans eru í Danmark, og ikki eisini leka víðari til Føroya? Tí eg ætli mær nevniliga at søkja alment starv heima, og um so er, at eg verði mettur aftur við orðum sum «psykiatriskur patientur», so vil eg kanska heldur verða verandi í útlandum.

Um so er, so vil eg taka undir við fyrra brævskrivaranum, sum heitti á fólk í sálarligum kreppum um endiliga ikki at søkja sær psykiatriska

hjálp, tí so endar man í «skránni», sum forfylgir fólk restina av livinum.

Vinarliga
S.P.K.

Sum kunnugt havi eg áður roynt at greitt frá á hvønn hátt hitt einstaka starvsfólkið er bundið av tagnarskyldu, og hvussu almenningurin kann klaga, um hann kennir seg illa viðfarna í so máta, men eftir hesum lesarabrævinum at doma, so er talan um heilsustovn sum so, ið letur loyniligar upplýsingar um eitt viðskiftafólk til eitt arbeiðspláss.

Mær kunnugt, skuldi slíkt ikki kunnað komið fyri, uttan at personurin sjálvur hevur biðið heilsustovnin um eina heilsuváttan í sambandi við umsókn um starv.

Sjálvr veit eg einki um, at heilsustovnur letur slíkar upplýsingar frá sær uppá fyrispurning, tians heldur sjálvboðin letur teir frá sær, men hinvegin kemur tað meira enn so fyri, at starvssetan ella upptøka á lærustovni er treytað av heilsuváttan og tá so umsøklarinn kemur og biður um eina slíka, annaðhvørt tað so er frá kommunulækna ella serlækna, er hesin væl saktans noyddur at vera sannur og kann tí koma at skriva eitthvørt, sum umsøklarinn vildi hildið dult fyri orðum, hóast tað er beint.

Eyðun Joensen, sál-arfrøðingur

Marjun Sigurdsdóttir, sál-ráðgevi

Marnar Simonsen, lækni

Friða Patursson, lóg-frøðingur

Ivaleytt eru slíkar heilsuváttanir neyðugar í summum forum, men tær skulu valdast, og eg skal fegin viðganga at hava sæð onkra, har sumt av innihaldið var sera privat og eftir minum tykki púra óneyðugt í málinum.

Mær tykir tað heldur ikki altíð beint at lata slíkar váttanir frá sær í afturlatnum brævbjálva, uttan at áðanin er vitandi um innihaldið. Tá eg sjálvur havi skrivað slíkar heilsu- ella sjúkaváttanir fyri fólk, sum t.d. sokja sosialu myndugleikarnar um fíggarligar ella sosialar sømdir, so havi eg vanliga latið fólkini sloppið at lisið slíkar váttanir, áðrenn tær verða sendar, tí harvið er møguleiki hjá teimum at velja at taka seg aftur og petta eina slíka váttan sundur, um ein er ónogdur við innihaldið.

Men annars er tað veruleiki, at heilsustovnar skrása sjúkutilburðir sum so, men ikki av áhuga fyri persóninum sjálvum. Hetta hevur mestsum bert vísdaligt endamál á tann hátt, at við at skrása sjúkutilburðir í sambandi við eitt nú aldur, kyn og onnur data, kunnu slík hagtol vera við til at loysa gátuna um summar sjúkurliga á sama hátt, sum roynt verður at loysa eitt nú krabbameinsgátuna við at skrása tilburðirnar, men mær kunnugt verða nevnið ikki brúkt av teirri einfaldu orsök, at tey í tí hóp eru uttan týðning.

Samanumtikið skuldu tiskil eingin formligir leki verið, sum hin einstaki ikki kann verja seg imóti, men eg skal ikki avsvorja, at tað í einum so litlum samfelagi, har nærum oll kenna hvønnannan, kann koma fyri at næstin kemur til kunnleika um eitthvørt, sum ein fegin vildi hildið fyri seg sjálvan.

Hatta sum tygum hava verið fyri, tykir mær ógvuliga loðið, havi eg skilt lesarabræv tygara rætt.

EyJo

Løgfrøðingurinn:

Vørur til sølu hjá Privatfólki

Er tað loyvt at selja handelsvørur hjá privatfólki uttan handelsloyvi og aftaná vanliga afturlatingartíð? Her hugsi eg um serligt slag av vørur, sum verða seld hjá privatfólki um kvøldarnar. Vanligt er at ein kona bjóðar sinum vinkonum ella tær hon gongur í «bindiklub» saman við, heim har møguleiki er at siggja húshaldarlutir, klæðir ella smírl o.a.

Á slíkum samkomum fáa kvinnurnar brúkaravegleiðing um ávisu vørna, samstundis sum tær fáa møguleika at bíleggja sær hana.

Er tað loyvt?

Frá Føroya Landfúta verður upplýst, at um persónur ynskir at selja vørur hjá privatfólki á tann hátt, sum tygum nevna, skal hann/hon fyrst hava loyvi til tess.

Talan er ikki í hesum fori um vanligt handelsloyvi, men bert eitt slíkt, sum gevur viðkomandi loyvi at virka sum umboð.

Hetta loyvi kann fáast frá Føroya Landfúta.

Friða

um nevni

Føðingar-dagur

Brynjólvur Jacobsen, stjóri í Norðoya Sparikassa fylti 50 ár í gjár. Hann var burturstaddur.

★★★★★★